

Handläggare
Jenny Lindström
Forskningsrådgivare
Jenny.lindstrom@gu.se
031-786 1016

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
Forskningspolitiska enheten

U2018/02557/F

Remissvar på betänkandet Rätt att forska-långsiktig reglering av forskningsdatabaser (SOU 2018:36)

Göteborgs universitet lämnar härmed följande yttrande över rubricerat betänkande:

Göteborgs universitet välkomnar utredningen och ställer sig positiv till införandet av en lag som gör det möjligt att inrätta forskningsdatabaser och att dessa ska kunna fungera som forskningsinfrastrukturer. Universitetet delar till stor del utredningens slutsatser, men vill framföra ett fåtal synpunkter. Den viktigaste är att:

- Kravet på etikprövning bör ställas enbart på forskningsdatabaser som innehåller känsliga personuppgifter eller uppgifter kopplade till lagöverträdelse. Vilka databaser som ska etik-prövas kan avgöras med hjälp av befintliga kriterier för känsliga personuppgifter eller uppgifter kopplade till lagöverträdelse i Dataskyddsförordningen.
- Skrivelsen "andra källor" i definitionen av forskningsdatabas bör förtydligas.

Nedan utvecklas ovanstående, samt övriga särskilda synpunkter:

Förslag till lag om forskningsdatabaser

Göteborgs universitet välkomnar lagförslaget och ställer sig i stort positiv till de föreslagna skrivningarna, dock med följande synpunkter.

Angående definitionen av forskningsdatabas

Lagförslagens 1 kap. 6 §

Göteborgs universitet utgår från att en forskningsdatabas ska byggas av personuppgifter insamlade från enskilda individer, med individens godkännande. Universitetet ställer sig därför frågande till formuleringen "andra källor" i definitionen av forskningsdatabas och anser att denna skrivelse bör förtydligas.

Angående krav på etikprövning för forskningsdatabaser

Krav på etikprövning bör inte gälla alla forskningsdatabaser

Lagförslagets 2 kap. 3 §

Göteborgs universitet anser att kravet på etikprövning enbart bör gälla forskningsdatabaser som innehåller känsliga personuppgifter, respektive innehåller personuppgifter kopplade till lagöverträdelse. De kriterier som avser skyddet för känsliga personuppgifter och personuppgifter kopplade till lagöverträdelser är förankrade i det allmänna rättsmedvetandet och har stöd i olika lagstiftningar.

Dataskyddsförordningen med kompletterande lagstiftning har sin utgångspunkt i att det finns ett antal skyddsaspekter som syftar till att värna om den enskildes fri- och rättigheter. Finns inte dessa skyddsaspekter måste det i så fall finnas någon annan påvisad grund som ska anses väga lika tungt. Finns det inte någon sådan grund bör inte kravet införas. Konsekvensen av ett generellt krav på etikprövning av forskningsdatabaser, enligt utredningens förslag, innebär att de forskningsdatabaser som innehåller harmlösa personuppgifter kommer att påföras onödiga kostnader och administration. .

Göteborgs universitet vill framhålla att det är av största vikt att det finns kompetens inom Etikprövningsmyndigheten för att göra de kvalificerade och svåra bedömningar som godkännandet av en forskningsdatabas kräver, enligt lagförslaget.

Krav på fastställd finansiering av forskningsdatabas

Lagförslagets 2 kap. 3 §

När det gäller kravet på fastställd finansiering framgår inte vilka kriterier som ska läggas till grund för när en forskningsdatabas ska anses vara finansierad.

Angående krav på organisatoriska åtgärder för forskningsdatabaser

Lagförslagets 3 kap, 1 § och 2 §

Göteborgs universitet noterar att de skrivningar som reglerar en forskningsdatabas ledning, styrning och informationssäkerhet till vissa delar kan vara oförenliga med befintlig Högskolelag (1992:1434), Högskoleförordning (1993:100) och i vissa stycken Myndighetsförordningen (2007:515). Detta gäller då universitet och högskolor agerar huvudmän för databaser, enligt lagförslaget.

I enlighet med ovan nämnda högskoleförfattningar beslutar lärosätets styrelse om verksamhetens organisation. Förslagets organisatoriska krav på en egen verksamhetschef/föreståndare med rapporteringsskyldighet till huvudmannen, samt inrättande av en organisatorisk enhet för informationssäkerhet, kan komma i konflikt med de regler som gäller för lärosätens organisation.

Med en tänkt organisation för forskningsdatabaser vid exempelvis Göteborgs universitet skulle forskningsdatabaserna rimligen vara organisatoriskt belägna på respektive institution med hänsyn till forskningsdatabasens syfte och innehåll. Detta skulle säkerställa att den ämneskompetens som krävs för att förvalta en specifik databas finns tillgänglig, och en föreståndare från institutionen kan tillse att databasen fungerar på "ett rättsenligt och säkert sätt"¹. Organisatoriskt är det dock prefekten som ansvarar för verksamheten på institutionen.

¹ Angående föreståndarens ansvar i SOU 2018:36, s. 297

Det finns således inte utrymme under nuvarande förutsättningar att inom en institution ha en parallell organisation med en verksamhetschef med eget ansvar, som rapporterar direkt till huvudmannen, d.v.s. rektor för universitetet.

Remissvaret har utarbetats av Forsknings – och innovationskontoret och föredragits för rektor 2019-02-04, efter inhämtande av synpunkter från universitetets fakulteter, Universitetsbiblioteket, samt Svensk Nationell Datatjänst (SND).

Eva Wiberg, rektor